

แนวทางการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอนุรักษ์การรำโทน - นกพิทิตของเยาวชน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้เทคโนโลยีสื่อวีดิทัศน์และสื่อออนไลน์

THE COMMUNICATION APPROACH TO BUILD TEENAGERS' PARTICIPATION AND CONSERVATION ON RAMTONE-NOKPHITHID IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE THROUGH USING VIDEO MEDIA AND ONLINE MEDIA

ดร.เมธาวี แก้วสนิท

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์
คณะวิทยาการการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Email : keaosanit@hotmail.com

กรกฎ จำเนียร

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์
คณะวิทยาการการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Email : ton4230010@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สังเคราะห์ข้อมูลประวัติความเป็นมา รูปแบบและลักษณะการรำโทน-นกพิทิต (2) ค้นหาแบบการสื่อสารและหาแนวทางผลิตสื่อวีดิทัศน์และสื่อออนไลน์การรำโทน-นกพิทิต เพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลกรูงชิง อำเภอнопิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช และ (3) ประเมินผลการรับรู้และความคิดเห็นของผู้รับชม กระบวนการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ขั้นการถ่ายทอดข้อมูล ขั้นการผลิตสื่อและเผยแพร่ และขั้นการประเมินผล โดยผลการวิจัยปรากฏว่า จากการสนทนากลุ่มประชาชนชาวบ้าน 7 คน และเยาวชน 9 คน ทำให้ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการรำโทน-นกพิทิต และการบันทึกภาพเคลื่อนไหวในรูปแบบวีดิทัศน์สารคดีเชิงวัฒนธรรมและวีดิทัศน์เพื่อการฝึกรำ จากนั้นจากการสังเคราะห์เนื้อหาการสนทนากลุ่ม การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ทำให้ได้ข้อมูลว่าการรำโทน-นกพิทิต ได้รับความนิยมในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งกำลังอยู่ในภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 รำโทนจึงแพร่กระจายจากภาคกลางสู่ภาคอื่น ๆ รวมถึงภาคใต้ เพื่อเป็นเครื่องบันเทิงใจ และลดความตึงเครียดระหว่างทหารกับประชาชนในยุคข้าวยากหมากแพง ต่อมาการรำโทนเข้าสู่กรูงชิงโดยสื่อบุคคลเข้าไปรับมาจากในเมืองนครศรีธรรมราช แล้วนำไปปรับแต่งเนื้อร้องทำรำใช้กันทั่วไปในตำบลกรูงชิง ซึ่งจะมีลักษณะเพลงสั้น ๆ หลายสิบเพลง และทำรำที่สอดคล้อง โดยมีเพลงหนึ่งคือ "รำนกพิทิต" ที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ คือ การเลียนแบบการเกี่ยวพาราสีของนกพิทิต (นกตระกูลนกฮูก) ตัวผู้และตัวเมีย เน้นการรำที่สนุกสนานตลกขบขัน จนได้ชื่อว่า "รำโทน-นกพิทิต" และภายหลังการชมวีดิทัศน์ กลุ่มตัวอย่างผู้ชมจำนวน 71 คน เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ลักษณะการรำและร้องมากขึ้น ตลอดจนรู้สึกชอบสื่อวีดิทัศน์และสื่อออนไลน์ซึ่งมีความเหมาะสมทางด้านเนื้อหาภาพ และเสียงในภาพรวม ตลอดจนเห็นว่าสื่อดังกล่าวสามารถสร้างความรู้สึกร่วมกันของประชาชนตำบลกรูงชิง ให้ร่วมการอนุรักษ์

การละเล่นประเภทนี้ไว้ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่สามารถใช้สื่อดังกล่าวในการฝึกหัดการรำโทน-นกพิทิดเพื่อสืบสานให้ยู่คู่ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราชสืบไป

คำสำคัญ : การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน รำโทน - นกพิทิด สื่อวีดิทัศน์ สื่อออนไลน์

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to synthesize information about the origin, pattern and characteristics of Ramtone-Nokphithid dancing; (2) to find out the communication pattern and the way to produce video and online media on Ramtone-Nokphithid dancing for perception and participation of adolescents in Krungching Sub-district, Nopphitam District, Nakhon Si Thammarat Province; and (3) to evaluate the perception and opinions of the audiences. The research process comprised 4 steps: basic information survey step, transferring information step, video production and dissemination step, and evaluation step.

The findings from focus group discussion involving seven local intellectuals and nine adolescents provided the pattern of workshop and video production in cultural documents and video for dancing practice. After that, from synthesis of the focus group discussion contents, document study and non-participatory observation, the findings showed that Ramtone-Nokphithid dancing was a popular folk dance during the period of Field Marshal P. Pibulsonggram as prime minister which was during the World War II. Ramtone or Drum Dancing disseminated from the Central part of Thailand to other parts including the Southern part for entertainment and stress reduction among the military and the people in the time of hardship. This dancing came to Krungching through personal media who saw this dancing from Nakhon Si Thammarat City and adapted the songs and dancing to suit the local taste. These songs were short and diverse and were more than ten in number with corresponding dancing patterns. One unique song was "Nokphithid Dancing" imitating from philandering of a kind of owl, which was funny and joyful. Therefore, this folk dance was called Ramtone-Nokphithid. After video viewing, 71 audiences who were evaluated gained more knowledge about the origin, patterns of dancing and singing. They were also impressed by the video and online media which were appropriate in contents, pictures and sounds. They also had opinions that the media could motivate public participation in Krungching for conserving this folk dance; particularly, the adolescents who could use this media for practicing and dancing in order to conserve this folk culture to always be with Krungching Subdistrict, Nopphitam District, Nakhon Si Thammarat Province.

KEYWORDS : Art and culture conservation, Folk dance, Ramtone-Nokphithid, Video and online media

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตำบลกรุงชิง อำเภอหนองพิต้า จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นชุมชนที่ประกอบด้วย 11 หมู่บ้านที่มีทุนทางสังคม ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ดังคำขวัญตำบลกรุงชิงว่า "สัตว์ป่ามากมาย ป่าไม้มากมี อุดมสินแร่ งามแต่น้ำตก อ้อมอกขุนเขา เมืองเก่ากรุงชิง"

ตำบลกรุงชิงตั้งอยู่ในหุบเขา ที่มีภูเขาล้อมรอบ เรียกกันว่า "อ่าวกรุงชิง" ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบสูง สลับกับภูเขาสูงในเขตอุทยานแห่งชาติเขาหลวง และอุทยานแห่งชาติเขานัน มีป่าไม้อันอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสาย ทำให้ตำบลกรุงชิงเป็นที่รู้จักของผู้คนโดยทั่วไป (องค์การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง อำเภอหนองพิต้า จังหวัดนครศรีธรรมราช, ม.ป.ป.) นอกจากนี้ ด้วยความมีภูมิประเทศสูง ล้อมรอบด้วยภูเขา มีน้ำตกที่ขึ้นชื่อ มีทะเลหมอก และอากาศหนาวเย็น กรุงชิงยังคงมีอีกสิ่งหนึ่งที่โดดเด่น นั่นคือ ความเป็นเอกลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรม โดยในพื้นที่ตำบลกรุงชิง ทั้งที่เป็นศิลปวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับพื้นที่อื่น ๆ ในภาคใต้ และที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยหนึ่งในศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ ณ กรุงชิง ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ไม่มีที่ใดเหมือน คือ การละเล่นที่เรียกว่า "รำโทน - นกพิทิด"

การรำโทน เป็นการรำแต่อดีต โดยจะมีการแต่งเนื้อหาบทเพลงจากสิ่งต่างๆ ที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป เช่น เห็นเรือแล่นมาก็แต่งเพลงเรือ เห็นนกขมิ้นก็แต่งเพลงนกขมิ้น การรำโทนมีการใช้เพลงประกอบโดยการร้องสด เช่น เพลงไหว้ครู เพลงไหว้รำวง เพลงไหว้ท่านผู้มีเกียรติ การแสดงใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง มีบทเพลงจำนวนมาก แต่ปัจจุบันเหลือประมาณ 30 บทเพลง เนื้อเพลงมีขนาดไม่ยาว ประมาณ 2 บรรทัด สำหรับการรำจะมีท่ารำ 12 ท่ามาตรฐานเหมือนกับการรำโนราและต่อมาได้ประยุกต์มาเป็นการรำวงมาตรฐานเช่นในปัจจุบัน

"การรำโทน-นกพิทิด" เป็นเพลงเอกของการรำโทนที่ตำบลกรุงชิง เพราะได้ประยุกต์เอาท่าทางของนกพิทิด ซึ่งเป็นนกที่อยู่ในตระกูลเดียวกับนกฮูกเข้าไป สมัยก่อนเรียกว่า รำโทน เนื่องจากใช้โทนเป็นเครื่องดนตรีกำกับจังหวะขึ้นเดียว และในปัจจุบันได้มีการใช้ฉิ่ง ฉาบ กรับ กลอง และดนตรีร่วมสมัยมากขึ้น โดยลักษณะการรำรำนกกพิทิด เน้นการสร้างความตลกขบขันแก่ผู้ชม โดยผู้รำจะสวมบทบาทเป็นนกตัวผู้ ตัวเมีย เกี่ยวพาราสักัน

เลียนแบบธรรมชาติ ถือเป็นสร้างความเป็นบันเทิงให้กับคนในชุมชนหลังเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้ชาวบ้านหันไปประกอบอาชีพอื่น การรำโทน-นกพิทิดจึงใช้สำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวเท่านั้น โดยมีเยาวชนมัคคุเทศก์น้อย โรงเรียนบ้านพิต้า เป็นผู้สืบทอด อย่างไรก็ตาม การอนุรักษ์การละเล่นพื้นบ้านประเภทนี้จึงยังอยู่ในวงจำกัดและนับวันจะสูญหายไป (อาศรมวัฒนธรรม วิทยาลัยฯ, 2556)

การสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่ออนุรักษ์การละเล่นพื้นบ้าน "รำโทน-นกพิทิด" จึงถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก เนื่องจากตำบลกรุงชิงกำลังประสบปัญหาเยาวชนในพื้นที่ติดเกม ลุ่มหลงอบายมุข ไม่สนใจเรียน ตลอดจนการละเลยการสืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่น การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม จะช่วยเผยแพร่ ส่งเสริม การรำดังกล่าวให้ยังคงอยู่ในท้องถิ่น กลายเป็นมรดกที่มีแห่งเดียวในโลก ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้แก่ลูกหลานสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลประวัติความเป็นมา รูปแบบและลักษณะการรำโทน-นกพิทิด
2. เพื่อค้นหารูปแบบการสื่อสารและหาแนวทางผลิตสื่อวีดิทัศน์และสื่อออนไลน์การรำโทน-นกพิทิด เพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลกรุงชิง อำเภอหนองพิต้า จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อประเมินผลการรับรู้และความคิดเห็นของผู้รับชม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยดังกล่าวเป็นลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีขอบเขตเนื้อหาการวิจัยเกี่ยวกับการรำโทน-นกพิทิดซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมการแสดงเฉพาะถิ่นของตำบลกรุงชิง อำเภอหนองพิต้า จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขอบเขตกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนชาวบ้านการรำโทน-นกพิทิดและเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมฝึกหัดรำโทน-นกพิทิด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างอยู่ในพื้นที่ตำบลกรุงชิง อำเภอหนองพิต้า จังหวัดนครศรีธรรมราช

นียมคัพท

รำโทน-นคพิทิต หมายถึง การละเล่นพื้นบ้านประเภทหนึ่ง ที่ปรกฏเฉพาะในเขตตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตดำ จังหัด นครศรีธรรมราช การรำโทนมีทั้งเนื้อหาเพลงที่หลากหลาย สอดคล้องกับธรรมชาติและวิถีชีวิตในชุมชน และท่วงทำนองพร้อมทำรำที่เน้นความสนุกสนาน สำหรับเพลงนคพิทิต เป็นเพลงหนึ่ง ในการรำโทนที่แสดงความตลกขบขัน ท่าทางรำคล้าย การเคลื่อนไหวของนคพิทิตเพศผู้และเพศเมียที่มีการเกี่ยววาราสักัน โดยมีเครื่องประกอบจังหวะเพื่อสร้างความสนุกสนาน

การอบรมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกระบวนการถ่ายทอดให้ความรู้ทั้งในเชิงทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติเองได้ ในที่นี้คือ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการรำโทน-นคพิทิต ที่มีทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับที่มา ความสำคัญ ลักษณะของการรำโทน การรำนคพิทิต และการฝึกการรำให้แก่ ผู้เข้าร่วมอบรม ซึ่งได้แก่ กลุ่มเยาวชนของตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตดำ จังหัดนครศรีธรรมราช

ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง ผู้ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของรำโทน-นคพิทิต และสามารถถ่ายทอดท่าทางการรำโทน-นคพิทิตได้

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนำองค์ความรู้และการร่ำไปปฏิบัติเพื่อสืบทอดการรำโทน-นคพิทิตต่อไป

สื่อวีดิทัศน์ หมายถึง การถ่ายทำรายการโดยมีการวางแผน ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การเขียนบท และการวางแผนการถ่ายภาพ โดยการใช้ภาพเคลื่อนไหว ประกอบการบรรยาย จากนั้นจะผ่านกระบวนการถ่ายทำ และตัดต่อภาพและเสียงเพื่อให้ได้เนื้อหาการนำเสนอตามที่ต้องการ ในที่นี้คือ สื่อวีดิทัศน์เกี่ยวกับการรำโทน-นคพิทิต เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้อของเยาวชนและการประชาสัมพันธ์ให้แก่สาธารณชน

สื่อออนไลน์ หมายถึง การนำประวัติความเป็นมา ลักษณะการร้องและการรำของรำโทน-นคพิทิต ถ่ายทอดในสื่อที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต เป็นช่องทางในการเรียนรู้ที่สามารถมองเห็นภาพเสมือนจริง และผู้รับสารสามารถมีปฏิกริยาตอบกลับได้ ในที่นี้ได้แก่ สื่อออนไลน์ประเภทสื่อเว็บไซต์ยูทูป (YouTube) และแฟนเพจทางเฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นสื่อสังคมออนไลน์ โดยใน

การประเมินผลสื่อวีดิทัศน์ ส่วนหนึ่งจะประเมินผู้รับสารซึ่งเป็นเยาวชนใน ต.กรุงชิง โดยใช้สื่อวีดิทัศน์ในรูปแบบออนไลน์ดังกล่าว เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราว

การประเมินผล หมายถึง การวัดผลความสำเร็จของการดำเนินโครงการวิจัย ทั้งการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์สืบเนื่องจากการอบรมเชิงปฏิบัติการการรำโทน-นคพิทิต

ระเบียบวิธีวิจัย

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการผสมผสานการใช้เครื่องมือวิจัย โดยได้นำเครื่องมือวิจัยทั้งแบบสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม แบบบันทึกผลการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และแบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสารมวลชน 2 คน และตัวแทนชาวบ้าน 1 คน รวม 3 คน เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย หลังจากนั้น จึงดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

คณะผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อการสนทนากลุ่มปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ และสามารถรำโทน-นคพิทิตได้ จำนวน 7 คน (โดยแบ่งการสนทนากลุ่มเป็น 2 ครั้ง ครั้งละ 3-4 คน) และแกนนำกลุ่มเยาวชน ตำบลกรุงชิง จำนวน 9 คน เพื่อให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติที่มา ลักษณะการรำ สถานการณ์ปัจจุบันของการรำโทน-นคพิทิต การรับรู้และช่องทางการรับรู้การรำโทน-นคพิทิตของเยาวชน

2. ขั้นการถ่ายทอดความรู้

คณะผู้วิจัยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านที่สามารถสาธิตและอบรมเชิงปฏิบัติการการรำโทน-นคพิทิตแก่เยาวชนในพื้นที่ได้ จำนวน 5 คน และมีแกนนำเยาวชนตำบลกรุงชิง เข้าร่วมการอบรม 12 คน โดยคำนึงถึงความสมัครใจ เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการการรำโทน-นคพิทิต โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ 1 ครั้ง เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านอายุและสภาพร่างกายของปราชญ์ชาวบ้าน หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยจัดทำเป็นสื่อวีดิทัศน์ สื่อออนไลน์ ตลอดจนสื่อสิ่งพิมพ์ ในลักษณะสื่อเพื่อการเรียนรู้การรำโทน-นคพิทิตด้วยตนเอง เพื่อมอบให้เยาวชนนำไปศึกษาฝึกหัดรำต่อไป

ระหว่างการจัดอบรมฯ คณะผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participatory Observation) และภายหลังการอบรมฯ คณะผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่มเยาวชน โดยการใช้แบบสัมภาษณ์สอบถามความรู้สึกจากการเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการ

3. ขั้นตอนการผลิตสื่อและเผยแพร่

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งเนื้อหาและภาพเคลื่อนไหวประกอบจากขั้นที่ 1 การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น และ 2 การถ่ายทอดความรู้การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการรำโทน-นกพิทิต ตลอดจนการลงพื้นที่ภาคสนาม เก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยคณะผู้วิจัยได้บูรณาการวิจัยกับการเรียนการสอนในรายวิชาหลักการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 วิชาเอกวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ จำนวน 17 คน ซึ่งนักศึกษามีส่วนช่วยผลิตสื่อวีดิทัศน์และสื่อออนไลน์ นอกจากนี้ยังได้บูรณาการงานวิจัยกับการเรียนการสอนในรายวิชาการเขียนเพื่อการประชาสัมพันธ์ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 วิชาเอกการประชาสัมพันธ์ จำนวน 16 คน โดยการมอบหมายให้นักศึกษาสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านและเยาวชนเพิ่มเติม จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์เนื้อหา ผลิตเป็นสื่อวีดิทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ และสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลงานสื่อวีดิทัศน์และสื่อออนไลน์ เพื่อปรับปรุงผลงานก่อนเผยแพร่สู่สาธารณชนทั่วไป

4. ขั้นตอนประเมินผล

คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามปลายเปิด สอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแกนนำชุมชนในพื้นที่ ตำบลกรุงชิง และผู้รับสารทั่วไป เพื่อประเมินผลการรับรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์รำโทน-นกพิทิตจากการรับสารทางสื่อวีดิทัศน์และสื่อออนไลน์ ที่ได้ผลิตขึ้นมา จำนวน 100 คน

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยขอเสนอข้อสรุปสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

การสังเคราะห์ข้อมูลประวัติความเป็นมา รูปแบบและ ลักษณะการรำโทน-นกพิทิต

การสังเคราะห์ข้อมูลได้มาจากการสนทนากับ

กลุ่มชาวบ้าน การสังเกตการณ์การอบรมเชิงปฏิบัติการรำโทน-นกพิทิต และการวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยขอเสนอในภาพรวม ดังนี้

ประวัติความเป็นมาการรำโทน-นกพิทิต

รำโทน เกิดขึ้นในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ในปี 2478 ซึ่งอยู่ในยุคช่วงข้าวยากหมากแพง เล่ากันว่า ตอนที่อยู่ป่า ยกทัพมาขึ้นที่ท่าแพในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตอนนั้นประชาชนทุกข์เข็ญจากภาวะเศรษฐกิจฝืดเคือง จอมพล ป.พิบูลสงคราม จึงหาวิธีคลายความเครียดและความทุกข์ของประชาชน โดยเน้นความบันเทิง นอกจากนี้ยังเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างทหารและประชาชนอีกด้วย และเนื่องจากเมื่อก่อนไม่มีการบันเทิงใดๆ เวลาชาวบ้านรวมตัวทำกิจกรรมต่างๆ ปลูกข้าว เก็บข้าว ทำขวัญข้าว ก็เอาโขนใบเตยมาร้องรำ หรือไม้ก้ำไข่วางไว้ส่วนตัว มาทำเป็นเครื่องดนตรี

รำโทน หรือรำวงเวียนครก เป็นการแสดงพื้นบ้านที่มีลักษณะการเล่นโต้ตอบกันระหว่างชาย-หญิง โดยใช้ท่ารำประกอบเนื้อเพลงให้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชน แต่กลุ่มตัวอย่างบางคนให้ข้อมูลว่า การรำโทนมีลักษณะคล้ายกับการรำวงเวียนครก ซึ่งรำวงเวียนครก (ทิมข้าว) จะมีลักษณะการรำคือ เมื่อก่อนเวียนครก ใช้ครกหรือได้วางแล้วรำ รำเป็นคู่ หญิงคน ชายคน รำไปตามเพลง เพลงสั้นๆ รำไปเรื่อยๆ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างบางคนให้ความเห็นว่า การรำโทนกับการรำวงเวียนครกเป็นการรำประเภทเดียวกัน และการรำโทนได้รับการพัฒนามาจากการรำวงเวียนครก

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างเห็นพ้องกันว่า "ครูแนบล่องลือฤทธิ์" เป็นบุคคลสำคัญริเริ่มรำโทนในชุมชน ตอนนั้นครูแนบเป็นครูใหญ่ สอนที่วัดเปียน อาศัยอยู่ในหมู่ 6 ตำบลกรุงชิง ท่านสามารถรำได้ทุกอย่าง อาทิ รำโขน รำโนรา รวมถึงการเล่นหนังตะลุง และเปิดฝึกหัดการรำโตนให้คนในหมู่บ้าน ซึ่งผู้ได้รับการถ่ายทอด ต้องอาศัยการจำ หรือบางคนใช้วิธีการจดจำมาไม่ได้ฝึกหัดโดยตรง ไม่มีการเขียนเป็นเนื้อร้องชัดเจน ปัจจุบันลูกศิษย์ครูแนบที่ได้ไปฝึกหัดเรียนรำโตนกับครูแนบ อายุ 60 ปีขึ้นไป มีประมาณ 4-5 รุ่น

สมัยก่อน ชาวบ้านตำบลกรุงชิง นิยมแข่งขันการรำโตน และการรำโนรา อย่างไรก็ตาม สถานการณ์รำโตน-นกพิทิต ได้รับความนิยมน้อยลงมากเมื่อสงครามจบสิ้น นอกจากนี้

สมัยก่อน ขณะที่ ตำบลกรุงชิง กำลังได้รับความนิยมในฐานะสถานที่ท่องเที่ยว และมีผู้ประกอบการที่ชัดเจน ได้ติดต่อให้ไปำแสดงโชว์นักท่องเที่ยว ทำให้สร้างรายได้จากการำได้มาก ในขณะที่นั้นมีอยู่ 6 คน แต่พอผู้ประกอบการท่องเที่ยวเล็กทำ ประกอบกับการท่องเที่ยวชบเซา ในกลุ่มก็แยกย้าย เสียชีวิตบ้าง ไปบวชบ้าง จึงทำให้การำโทน-นกพิทิตลดความสำคัญลง

สำหรับท่วงท่าในการรำรำนั้น หากดูแต่เพียงผิวเผิน แทบไม่แตกต่างจากรำมาตรฐานทั่วไป แต่เอกลักษณ์ของการละเล่นชนิดนี้ ต้องมีท่ารำเข้ากับเนื้อหาของเพลง โดยมากแล้ว เนื้อเพลงที่ขับร้องก็มีเนื้อหาในการเกี่ยวพาราสิและการดำรงชีพของชาวบ้าน

การรำจะรำคนเดียวหรือรำคู่ชาย-หญิง แล้วแต่เนื้อร้องของเพลง ถ้าเพลงดาแก่จับสาว จะรำชาย-หญิง ถ้าเป็นเพลงอื่นๆ เช่น ไหว้ครู ลูกคลื่น จะนิยมใช้ผู้หญิงเสียมากกว่า

การเริ่มรำแต่ละครั้ง จะมีการร้องรำ "เพลงไหว้ครู" เสียก่อนทุกครั้ง คนร้อง คนเล่นดนตรี ต้องร้อง รำ และเล่นอย่างสอดคล้องกัน การรำต้องมีท่าประกอบ ที่จะสอดคล้องกับเนื้อเพลง รำช้าๆ ไม่เหมือนรำสมัยปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม แม้จะอยู่ในตำบลกรุงชิงเหมือนกัน แต่เพลงของแต่ละหมู่บ้าน อาจมีความแตกต่างกันในแง่ของความยาว และลักษณะเนื้อร้อง เมื่อก่อนใช้โทนลูกเล็กลูกเดียว แต่ปัจจุบันนี้ไม่มี หายาก จึงใช้กลองรุมบ้า ฉิ่ง ฉาบ หรือตะโพนแทน มีเพลงร้องสั้นๆ ที่จำกันได้ ประมาณ 20-30 เพลง และมีรำไหว้ครูเปิดโรงก่อนเสมอ การรำมีประมาณ 12 ท่า เนื้อเพลงมาจากธรรมชาติ เช่น เพลงนกพิทิต เพลงชะนีเรียกผัว เพลงทุเรียนป่า กล่าวถึงวิถีชีวิต เช่น การแต่งตัวในเพลงเครื่องประดับ ฯลฯ ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านแต่ละคนจำเนื้อเพลงได้ไม่เท่ากัน

การรำโทน ในชื่อเพลงนกพิทิตมีความพิเศษกว่าเพลงอื่นๆ ตรงที่จะต้องมีคนแสดงเป็นตัวผู้ ตัวเมีย รำแบบเกี่ยวพาราสิกันไป เน้นความสนุกสนาน ตลกขบขัน ไม่เน้นความสวยงาม โดยมีตำนานเล่ากันว่า มีนกพิทิตตัวเมียคู่หนึ่งทำรังอยู่บนยอดไม้ ทั้งสองตัวออกมาจากรัง แล้วส่งเสียงตอบโต้กัน โดยตัวผู้ร้องว่า "พิทิต พิทิต พิทิต" ตัวเมียร้องตอบว่า "คำคีนนี้ ก็ทีละพิทิต" ร้องตอบโต้กันเสมือนว่าเป็นชายหญิงจับกัน จึงนำมาแต่งเนื้อร้องเป็นเพลง และมีท่าทางรำแบบเกี่ยวพาราสิกัน โดยผู้ชายจะประแบ่งหน้าขาวๆ การแต่งกายจะไม่ใส่เสื้อ ใส่กางเกง

และมีผ้าขาวม้าคาดเอว ถ้าเปรียบกับตัวละครก็เหมือนกับขุนช้าง ในวรรณคดีเรื่องขุนช้าง-ขุนแผน ส่วนผู้หญิงจะใส่ผ้าถุงเสื้อลูกไม้ ซึ่งหากเป็นรำโทนเพลงอื่นๆ จะแต่งตัวสวย แต่ถ้ารำนกพิทิต จะแต่งตัวให้ออกแนวตลกๆ

รูปแบบการสื่อสารและแนวทางผลิตสื่อวิถีทัศน์ และสื่อออนไลน์การรำโทน-นกพิทิต เพื่อสร้างการรับรู้ และการมีส่วนร่วมของเยาวชน

จากการวิจัย พบว่ารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมกับการสร้างการรับรู้และมีส่วนร่วมของเยาวชน คือ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการรำโทน-นกพิทิต โดยเป็นผลมาจากการสนทนากลุ่มของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งพบว่า รำโทน-นกพิทิตเป็นศิลปะประจำถิ่นของกรุงชิง ปัจจุบันกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านรำโทน-นกพิทิตในตำบลแบ่งเป็นหลายกลุ่ม อายุประมาณ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสุขภาพ โรคชรา จะพบบทเห็นการรำประเภทนี้ได้จากงานรื่นเริง งานวัด และงานระดับจังหวัด ซึ่งการสืบทอดสู่เยาวชน ยังไม่เป็นรูปธรรมอย่างจริงจังมากนัก เนื่องจากเยาวชนไม่สนใจรำ แต่สนใจสื่อสมัยใหม่อย่างสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่า จึงทำให้รำไม่เป็น และจะรู้สึกเงินอายเวลารำ นอกจากนี้ กลุ่มเยาวชนในตำบลกรุงชิง มีทั้งกำลังเรียนนอกระบบหรือไม่เรียนแล้ว และเรียนในเมือง (ระดับมัธยมศึกษา) ทำให้เยาวชนไม่อยู่ประจำในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างปราชญ์ชาวบ้านเห็นว่าหากเยาวชนไม่อนุรักษ์ไว้ ก็คงสูญหายไปตามกาลเวลา จึงต้องการให้เยาวชนหันมาเห็นคุณค่าและร่วมอนุรักษ์ แม้จะมีสถาบันการศึกษาที่ช่วยอนุรักษ์รำโทน-นกพิทิต คือ เยาวชนระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนบ้านพิทา โดยจะมีปราชญ์ชาวบ้านมาสอนเยาวชน โดยการรำแบบใช้เทพันทิกเสียง ลักษณะดนตรีประกอบ การรำจึงมีความร่วมสมัยมากขึ้น แต่มีปัญหาที่พบเจอคือ เด็กเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจเข้าร่วม

สำหรับรูปแบบการอบรม/การถ่ายทอดการรำโทน-นกพิทิตแก่เยาวชน กลุ่มตัวอย่างเห็นสอดคล้องกันว่า ควรอบรมให้เยาวชนสักครั้ง สองครั้ง แล้วให้เยาวชนไปฝึกหัดเอง เนื่องจากปราชญ์ชาวบ้านผู้ถ่ายทอดมีปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านเวลา การรวมตัว ปัญหาการจดจำเนื้อเพลงและท่าทาง การขาดแคลนเครื่องดนตรี ปัญหาด้านกำลังใจในการถ่ายทอด และการแบ่งแยกของชาวบ้านแต่ละกลุ่มในชุมชน

ในด้านของการสนทนากลุ่มเยาวชน พบว่า มีทั้งเยาวชนที่รู้จักหรือเคยพบเห็นการรำโทน-นกพิทิต โดยเห็นตามงานวัด งานรื่นเริงของหมู่บ้าน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างเยาวชนส่วนใหญ่ไม่รู้จักหรือแม้แต่ไม่เคยได้ยินมาก่อน หรือบางคนรู้จัก เคยพบเห็นแต่รำไม่ได้ และไม่สนใจจะรำ แต่ส่วนใหญ่รู้สึกภูมิใจที่มีวัฒนธรรมที่ดีแบบนี้มีอยู่เฉพาะที่ตำบลลุงซิง อำเภอหนองบัว นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างบางคนต้องการฝึกหัดการรำ เพื่อเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้รับรู้ เป็นการแสดงของบ้านเกิด อยากรที่จะอนุรักษ์เอาไว้เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนต้องการเผยแพร่ให้คนในท้องถิ่นได้รู้ ได้สืบทอด ไม่อยากให้สิ่งดีๆ สูญหายไป

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นนำมาสู่ขั้นถ่ายทอดองค์ความรู้ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้จัดเวทีการอบรมเชิงปฏิบัติการรำโทน-นกพิทิตแก่เยาวชน โดยเชิญปราชญ์ชาวบ้านร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้และฝึกปฏิบัติการรำโทน-นกพิทิตให้แก่เยาวชนตำบลลุงซิง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 1 ครั้ง เนื่องจากข้อจำกัดที่ได้กล่าวไปแล้ว หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้จัดทำสื่อวีดิทัศน์ สื่อออนไลน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อใช้ในการฝึกหัดการรำของกลุ่มเยาวชน

ภายหลังได้รับการอบรม กลุ่มเยาวชนที่เข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้รำโทน-นกพิทิต ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า รู้สึกชอบและรู้สึกว่าการรำและร้องไม่ยากจนเกินไป เนื่องจากลักษณะการรำหรือท่ารำคล้ายกับการรำวงมาตรฐาน และเนื้อร้องมีการใช้ภาษาถิ่นผสมผสาน นอกจากนี้ ร่ายรำรู้สึกสนุกสนาน และมีความภาคภูมิใจในการช่วยอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นของตน อย่างไรก็ตาม จากการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างต้องการให้เยาวชนคนอื่นเข้ามาร่วมมือกันและช่วยกันเผยแพร่รำโทน-นกพิทิต รวมถึงชักชวนชาวบ้านคนอื่น ๆ มามีส่วนร่วมด้วย

นอกจากนี้ จากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า พฤติกรรมเยาวชนสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ให้ความสนใจมาก และกลุ่มที่ยังไม่มีความกล้าในการร้องและรำ อย่างไรก็ตาม การจัดการอบรมดังกล่าว สามารถกระตุ้นการรับรู้และความสนใจของชาวบ้านในพื้นที่ ตำบลลุงซิงให้เข้ามาชมการแสดง รวมทั้งมาเป็นผู้ถ่ายทอดการรำโทน-นกพิทิตให้ด้วย

สำหรับแนวทางในการผลิตสื่อวีดิทัศน์และสื่อออนไลน์ การรำโทน-นกพิทิต คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา จากการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านจากการสนทนากลุ่ม การวิจัย

เอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participatory

Observation) เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาประกอบกันวิเคราะห์ และนำมาเป็นข้อมูลผลิตสื่อวีดิทัศน์และสื่อออนไลน์ เพื่ออนุรักษ์การรำโทน-นกพิทิต โดยการบูรณาการการเรียนการสอนกับรายวิชาการเขียนเพื่อการประชาสัมพันธ์ โดยให้นักศึกษาลงพื้นที่เก็บข้อมูล เขียนเป็นบทสัมภาษณ์ ประกอบการจัดทำสื่อและรายวิชาหลักการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ โดยให้นักศึกษาเขียนบทสารคดีวัฒนธรรมรำโทน-นกพิทิตขึ้นมา การกำหนดสถานที่ถ่ายทำ วางแผนการทำงานในภาพรวม ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ถือเป็นขั้นตอนก่อนการผลิต

จากนั้นจึงลงพื้นที่ถ่ายทำ โดยมีการชักชวนนักแสดงและขั้นตอนการถ่ายทำจริงตามบทสารคดีที่เขียนไว้ข้างต้น แล้วจึงนำผลงานที่ถ่ายทำผ่านกระบวนการตัดต่อ ออกมาเป็นสื่อวีดิทัศน์ และแปลงรูปแบบเป็นสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ รวมถึงการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ประกอบการใช้สื่อวีดิทัศน์ เพื่อให้กลุ่มเยาวชนได้นำไปฝึกปฏิบัติการร้องและรำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ยังได้เผยแพร่สื่อวีดิทัศน์ และสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่

1. เผยแพร่โดยสื่อบุคคล โดยการบูรณาการในการเรียนการสอน มอบหมายให้นักศึกษาได้นำผลงานที่นักศึกษามีส่วนร่วมผลิตไปเผยแพร่ในองค์กร หน่วยงาน สถาบันการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่ตำบลลุงซิง พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียง

2. การเผยแพร่ทางสื่อมวลชน โดยการนำสื่อวีดิทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ มอบให้แก่สื่อมวลชนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และขอความอนุเคราะห์เผยแพร่องค์ความรู้การรำโทน-นกพิทิตให้แพร่หลาย

3. การเผยแพร่ทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้เกิดการรับรู้ในวงกว้างมากขึ้น

4. การเผยแพร่กับกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ เยาวชนในพื้นที่ลุงซิง ใช้การเผยแพร่ผ่านทางสื่อบุคคล และสื่อออนไลน์ (เครือข่ายสังคมออนไลน์)

การประเมินผลการรับรู้และความคิดเห็นของ ผู้รับชมวีดิทัศน์และสื่อออนไลน์การรำไท่น-นกพิทิต

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเยาวชน ทั้งผู้ใหญ่และเยาวชนในตำบลกรุงชิง จำนวน 71 คน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการรำไท่น-นกพิทิตก่อนการรับชมสื่อวีดิทัศน์ ในลักษณะแตกต่างกัน คือ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยรู้จักมาก่อนเลย 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10 กลุ่มตัวอย่างที่เคยเห็นแต่รำไม่เป็น 61 คน หรือร้อยละ 86 และกลุ่มตัวอย่างที่รำและร้องเป็นแต่ไม่ชำนาญ มากนัก หรือพอรำได้ 3 คน หรือร้อยละ 4 เนื่องจากได้ฝึกหัดรำ กับคุณลุง คุณป้าที่รำเป็นในเวลาว่าง และกลุ่มตัวอย่างคนหนึ่ง ประสงค์จะเรียนรำ หากมีผู้สอน อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างมีความรู้พื้นฐานคล้ายคลึงกันว่า การรำประเภทดังกล่าวเป็นการรำ ที่มีมานานในตำบลกรุงชิง เน้นการรำเป็นคู่ ทั้งร้องและรำเพลงสั้น ๆ และมีเพลงที่เป็นที่แพร่หลายและมีลักษณะตลกขบขัน แตกต่างจากเพลงอื่น ๆ คือ เพลงนกพิทิต ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคนหนึ่ง เสนอให้ใช้คำว่า นกพิทิต นกพิทิต เนื่องจากแทนตัวเมีย (นกพิทิต) และแทนตัวผู้ (นกพิทิต) และทำรำก็จะรำแบบเกี่ยวพาราสีกันระหว่าง นก 2 ตัว เป็นลักษณะสนุกสนานมาก และจากแบบสอบถาม พบว่า มีการสันนิษฐานที่มาของการรำ 2 ลักษณะ โดยผู้ให้ข้อมูล ท่านหนึ่งบอกว่า มีที่มาจากนายลาภ ราชประดิษฐ์ และคนที่ 2 ระบุว่า ครูแนบ เป็นผู้นำมาสืบทอดในกรุงชิง นอกจากนี้ ทำทางการร้องและรำของรำไท่น-นกพิทิตในแต่ละหมู่บ้าน แม้จะดู เหมือนคล้ายกันแต่แตกต่างกันในรายละเอียด

สำหรับภายหลังกการชมวีดิทัศน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ได้รู้อดีตความเป็นมา จุดเริ่มต้นและการแพร่กระจายของ การรำไท่น-นกพิทิต ลักษณะการรำ บทเพลงที่แต่งขึ้นมาจาก สภาพแวดล้อมของคนกรุงชิง

สำหรับสื่อวีดิทัศน์และสื่อออนไลน์ที่ คณะผู้วิจัย ได้จัดทำขึ้นตามกระบวนการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าเนื้อหา มีความถูกต้องตามที่เคยได้ยินเรื่องราวมาก่อน ในด้านภาพ มีความสวยงาม ชัดเจน แต่ยังคงปรับปรุงการแต่งกาย ของผู้รำ ด้านเสียง ต้องปรับปรุงเรื่องเสียงแทรกเล็กน้อย แต่ในภาพรวม เสียงบรรยายและความยาวมีความเหมาะสม

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกชอบและเห็นถึง ประโยชน์ของสื่อวีดิทัศน์ และสื่อออนไลน์ เนื่องจากสามารถ เผยแพร่สู่สาธารณชนได้ และกระตุ้นให้คนในชุมชน โดยเฉพาะ

เยาวชนหันมาสืบทอดวัฒนธรรมการละเล่นพื้นบ้านรำไท่น- นกพิทิตต่อไป นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการส่งเสริม ให้ยั่งยืนและแพร่หลายมากขึ้น อาทิ การนำท่ารำมาเป็นท่า ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ การปรับปรุงผู้แสดงให้แสดงอย่าง สนุกสนาน และชวนให้สนุกน่าติดตามมากขึ้น ฝึกการรำให้ กลุ่มเด็กอนุบาลในตำบลกรุงชิงทุกโรงเรียน แล้วขยายไปใน ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา การค้นหาข้อมูลประกอบการ ทำสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนในตำบลกรุงชิง ควรให้ ชมรมผู้สูงอายุ หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เป็นผู้เผยแพร่และสนับสนุน ซึ่งนอกจากรำไท่น ควรมีการสอนรำ วงเวียนครก และรำวงมาตรฐานไปพร้อมกัน และในฐานะเยาวชน ควรมีการชักชวนเพื่อนๆ และรุ่นน้องๆ ดูวีดิทัศน์และเข้าร่วม โครงการเยาวชนทูปีนิมเบอร์วันของตำบลเพื่อสืบสานการรำ และจะมีส่วนร่วมแสดงรำไท่น-นกพิทิตในงานรื่นเริงต่างๆ ของ ชุมชนกรุงชิงสืบไป

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การรำไท่น-นกพิทิตได้รับการ สืบทอดมาจากในตัวเมืองเข้าสู่ ต.กรุงชิงในช่วงสงครามโลก ครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นยุคข้าวยากหมากแพง จึงนำการรำดังกล่าวมา บรรเทาความทุกข์ของประชาชน คลายความตึงเครียดระหว่าง ทหารและชาวบ้านในพื้นที่ และทำให้เกิดความบันเทิงร่วมกัน ระหว่างคนในหมู่บ้านหลังเสร็จภารกิจจากการทำงาน สอดคล้อง กับ ปัทมาพร ขเลิศเพชร (2542) ที่ให้ข้อมูลว่า การละเล่นพื้นบ้าน อาจเกิดจากความสนุกสนานของชาวบ้าน ยามว่างจากการเสร็จ ภารกิจในภาคประกอบอาชีพของชาวนาชาวไร่ จะมีการพักผ่อน สิ้นสรค์ เพื่อผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการตรากตรำทำงาน นอกจากนี้ การรำไท่น-นกพิทิตของตำบลกรุงชิง จะนิยมละเล่นกัน เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาสต่างๆ เช่น ในงานวัด หรือเพื่อต้อนรับ นักท่องเที่ยว เป็นต้น

เมื่อศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า รำไท่น น่าจะถือ กำเนิดมาก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ไม่สามารถระบุอย่าง ชัดเจนได้ แต่สันนิษฐานว่าเริ่มต้นจากภาคกลาง แล้วกระจายไปทั้ ทั่วประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ด้วยการใช้การเผยแพร่ในสมัยก่อนเป็น การเผยแพร่ผ่านสื่อบุคคล และเป็นแบบปากต่อปาก (มุขปาฐะ) จึงมีการปรับเปลี่ยนเนื้อร้องและท่ารำ เป็นการละเล่นของชาวบ้าน

ที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น จนมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ เครื่องดนตรี ในแต่ละภูมิภาคใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านของตนเอง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น เครื่องแต่งกาย รูปแบบการแต่งกายเลียนแบบเฉพาะท้องถิ่นนั้นๆ (ปัทมาพร ขเลศพิเชษ, 2542) ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะที่มาของรำไท่น-นกกพิทิตของตำบลกรุงชิง ที่มีการปรับเปลี่ยนบทร้องและทำรำกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

การอนุรักษ์รำไท่น-นกกพิทิต มีให้สูญหาย และให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ เยาวชนในตำบลกรุงชิง จึงจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารจากปราชญ์ชาวบ้านสู่เยาวชน ดังที่ สุทธิติ ชัดติยะ (2552) อธิบายไว้ว่า การสื่อสาร คือ การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือกลุ่มคน เพื่อชักจูงหรือชี้แจงทำความเข้าใจและเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจความรู้สึกที่ดีและทักษะ โดยอาศัยวิธีการติดต่อสื่อสารด้วยการใช้เทคนิคและสื่อต่างๆ เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร

ในการวิจัยครั้งนี้ จึงใช้การสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ของเยาวชนโดยอาศัยการอบรมเชิงปฏิบัติการมาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระการรำไท่น-นกกพิทิตจากปราชญ์ชาวบ้านสู่เยาวชน ซึ่งธนิท เลิศชาญฤทธิ์ (2554) เห็นว่าการสัมมนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม เหมาะสำหรับการพัฒนาและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรมในระยะสั้น และเพื่อเตรียมการในระยะยาว อย่างไรก็ตาม การจะถ่ายทอดองค์ความรู้รำไท่น-นกกพิทิตแก่กลุ่มเยาวชน ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ หากเยาวชนไม่สนใจ และไม่ต้องการฝึกปฏิบัติ ดังที่ พงษ์ วิเศษสังข์ (2551) ได้เสนอกระบวนการเลือกรับสารว่า ขึ้นอยู่กับอารมณ์ ความรู้สึก อคติ รวมทั้งวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล ซึ่งกระบวนการรับสารประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การเลือกเปิดรับสาร การเลือกให้ความสนใจ การเลือกรับรู้ การเลือกตีความ และการเลือกจดจำ ในขณะที่

สุรัตน์ ตรีสุกุล (2550) สรุปว่ากระบวนการเลือกสรรของผู้รับสารประกอบด้วย

1. การเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ ซึ่งพบว่ากลุ่มเยาวชนที่เปิดรับการถ่ายทอดความรู้การรำไท่น-นกกพิทิตนั้น มีทัศนคติที่ดีกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

2. การเลือกรับรู้ คือ การเลือกแปลความหมายของสารที่ได้รับเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาสาระของข่าวสารข้อมูลนั้น ในกระบวนการแปลความหมายนี้ผู้รับสารจะใช้ความรู้ ประสบการณ์ ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความคาดหวัง สภาพอารมณ์ความรู้สึก ฯลฯ ซึ่งกลุ่มเยาวชนแต่ละคนจะแตกต่างกันไป ในการเลือกรับรู้ บางคนมีความมั่นใจ จึงกล้าร้องกล้ารำ แต่บางคนรู้สึกประหม่า จึงไม่ค่อยกล้าร้องกล้ารำ ไม่กล้าสื่อสารทำรำและการร้องออกไป

3. การเลือกจดจำ หมายถึง แนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติ ความคาดหวัง ฯลฯ ของผู้รับสาร ดังนั้น สารที่ผู้ส่งสารส่งมา จึงไม่ได้อยู่ในความทรงจำของผู้รับสารทั้งหมด ดังเช่น เยาวชนบางคนเลือกฝึกปฏิบัติในบางเพลงที่มีเนื้อหาจาง่าย และความยาวไม่มากนัก

จากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการรำไท่น-นกกพิทิต แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมไม่ได้ติดตัวมาแต่เกิด แต่เป็นการเรียนรู้ การเรียนรู้วัฒนธรรมเกิดขึ้นตามสถานะความเป็นอยู่และการใช้ชีวิตในสังคม และนอกจากจะเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านทางสถาบันทางสังคมแล้ว วัฒนธรรมยังเรียนรู้ผ่านสื่อมวลชน สอดคล้องกับความคิดของ Samovar et al. (Mueller, 2006: 107; วงหทัย ตันชีวะวงศ์, 2554) เช่นเดียวกับที่กลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน และเรียนรู้จากสื่อวิทยุทัศน์และสื่อออนไลน์อีกด้วย

นอกจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยยังได้นำเทคโนโลยีสื่อวิทยุทัศน์และสื่อออนไลน์มาเป็นตัวกลางในการเผยแพร่องค์ความรู้ รูปแบบและลักษณะการร้องและการรำ นับเป็นสื่อการเรียนรู้และการประชาสัมพันธ์รำไท่น-นกกพิทิตให้แก่กลุ่มเยาวชนและประชาชนผู้สนใจทั่วไป

สื่อทั้งสองประเภท มีจุดเด่นคล้ายคลึงกันคือ เยาวชนสามารถไปปฏิบัติตามได้ เรียนรู้เองได้ด้วยตนเอง ดังที่ ภัชชนกขรินทร์ พูลสุวรรณธิ และอาศิรา ราชเวียง (2556) ศึกษาการพัฒนาวิทยุทัศน์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ทำรำมโนราห์เบื้องต้น ซึ่งพบว่า มีข้อดี คือ เนื้อหาและลำดับขั้นตอนของเนื้อหา มีความถูกต้อง ขั้นตอนในการปฏิบัติมีรายละเอียดชัดเจน ความเป็นไปได้ของผู้เรียนที่จะนำไปปฏิบัติได้จริง ขณะที่ Bloomberg (2007) ศึกษาการใช้วิดีโอออนไลน์เพื่อเรียนรู้ในลักษณะสื่อออนไลน์ ซึ่งพบว่า สื่อดังกล่าวสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และสามารถให้การศึกษแก่ผู้คนในลักษณะใกล้ชิดและทันทีทันใด

รายการสารคดีเป็นรูปแบบการนำเสนอที่คณะผู้วิจัยเลือก เพื่อผลิตให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่มาของการรำโทน-นกพิทิต ตลอดจนลักษณะการร้องและรำ ซึ่งคณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2552) สรุปว่ารายการสารคดี หมายถึง รายการประเภทหนึ่งที่มีมุ่งเสนอข้อเท็จจริงเป็นสำคัญ รายการสารคดีสามารถให้ได้ทั้งความรู้และความบันเทิง

อย่างไรก็ตาม การผลิตสื่อได้ขึ้นมา จำเป็นต้องได้รับการประเมินผลความสำเร็จของสื่อดังกล่าวด้วย ซึ่ง เกตินิก จุฑาวิจิตร (2542) อธิบายว่า อาจจะทำทดสอบสื่อมวลชน (Media Testing) เป็นการตรวจสอบและวัดผลดูว่าสื่อมวลชนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ก่อนที่จะมีการนำสื่อมวลชนไปใช้จริง หรือการประเมินผลสื่อมวลชน (Media Evaluation) เป็นขั้นตอนของการประเมินตัวสื่อว่าเมื่อนำไปใช้ในสภาพการจริง ๆ แล้ว จะก่อให้เกิดผลอะไรบ้าง ซึ่งภายใต้งานวิจัย คณะผู้วิจัยได้ทำการประเมินผล 2 ลักษณะดังกล่าว คือ การประเมินก่อนเผยแพร่สู่สาธารณชนโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชาชนชาวบ้าน และประเมินหลังการเผยแพร่สู่สาธารณชน โดยการใช้แบบสอบถามปลายเปิด

นอกจากนี้ อาจจะทำทดสอบประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ การทดสอบประสิทธิภาพเป็นการวัดปฏิกิริยาที่มีต่อสื่อมวลชนว่าผู้ดูหรือผู้รับสารมีความรู้สึกหรือความพอใจต่อสื่อมวลชนอย่างไร หรือการทดสอบประสิทธิผล (Effectiveness) เป็นการวัดผลพฤติกรรมการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้รับสาร หลังจากที่ได้ดูหรือฟังสื่อมวลชนนั้นแล้ว สามารถวัดได้จากความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออก (เกตินิก จุฑาวิจิตร, 2542) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบประสิทธิภาพ ได้ผลว่า เยาวชนสามารถนำสื่อไปใช้ประโยชน์ ทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรำโทน การสร้างความรู้สึกที่ดี โดยเยาวชนต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์การรำโทน-นกพิทิต และเยาวชนสามารถรำโทน-นกพิทิตได้จากการชมสารคดีจากสื่อวีดิทัศน์ และสื่อออนไลน์

การวิจัยชิ้นนี้จึงเริ่มต้นจากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ นำไปสู่การถ่ายทอดองค์ความรู้การรำโทน-นกพิทิตผ่านทางสื่อวีดิทัศน์และสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ที่สามารถบันทึกเรื่องราวศิลปะการแสดงรำโทน-นกพิทิตเพื่อถ่ายทอดให้แก่เยาวชนและผู้สนใจ เพื่อช่วยกันอนุรักษ์การรำ

ประเภทนี้ให้เป็นมรดกคู่ตำบลกรุงชิง อำเภอหนองพิต้า จังหวัดนครศรีธรรมราชสืบไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

สื่อวีดิทัศน์และสื่อออนไลน์สามารถเป็นสื่อบันทึกเรื่องราวรำโทน-นกพิทิตให้เป็นมรดกวัฒนธรรมของชุมชน ตลอดจนสามารถเข้าถึง สร้างการรับรู้ และการใช้ประโยชน์ของกลุ่มเยาวชน อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ครู อาจารย์ในโรงเรียน จะเป็นสื่อบุคคลสำคัญในการกระตุ้นให้เยาวชนเกิดความห่วงแทน อนุรักษ์ และสืบทอดต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเชิงปฏิบัติการดังกล่าว ควรได้รับการติดตามประเมินผลในระยะยาว เพื่อประเมินความยั่งยืนของการสืบทอดการรำโทน-นกพิทิตในรูปแบบอื่น ๆ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัย ในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- เกตินิก จุฑาวิจิตร. 2542. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2552. "การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์". กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธินิก เลิศชาญฤทธิ. 2554. การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ปัทมาพร ขลิตเพ็ชร. 2542. "ซีละ: การละเล่นพื้นเมืองภาคใต้". สงขลา: โครงการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.

พงษ์ วิเศษสังข์. 2551. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสื่อสาร.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
 รักชนกขรินทร์ พูลสุวรรณนธิ และอาศิรา ราชเวียง. 2556. "การพัฒนาวิดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ทำรำนโนรธาเบื้องต้น". **วารสารการประชุมภาคใญ่วิชาการ ครั้งที่ 4.** สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2558, จาก http://www.hu.ac.th/conference2013/proceedings2013/pdf/Book1/Poster1/131_48-55.pdf
 วงหทัย ต้นชีวะวงศ์. 2554. **การโฆษณาข้ามวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
 สุทธิติ ขัตติยะ. 2552. **ศาสตร์การเขียน.** กรุงเทพฯ: เปเปอร์ เฮ้าส์.
 สุรัตน์ ตรีสุกุล. 2550. **หลักนิเทศศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

องค์การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง อำเภอหนองพิต้า จังหวัด นครศรีธรรมราช. ม.ป.ป.. **แผนพัฒนา 3 ปี พ.ศ. 2555-2557.** นครศรีธรรมราช: องค์การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง อำเภอหนองพิต้า จังหวัดนครศรีธรรมราช.
 อาศรมวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 2556. "นงพิทิต วัฒนธรรมท้องถิ่นแห่งกรุงชิง". สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2558, จาก <http://www.youtube.com/watch?v=GqdB9uLBTxk>
 Bloomberg, L., D. 2007. "Culture and community: case study of a video-conferenced graduate distance education program". *Journal of Distance Education Revue de l'education a distance*, 22(1): 41-58. Retrieved June 12, 2015, from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ805068.pdf>

>> ดร.เมธาวี แก้วสนิท

จบการศึกษา Ph.D. (International Public Relations) จาก Universiti Sains Malaysia วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และอักษรศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 2 (ภาษาฝรั่งเศส) มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปัจจุบันทำงานในตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช สาขาที่เชี่ยวชาญ ได้แก่ การสื่อสารองค์กร การสื่อสารเพื่อพัฒนาท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์ชุมชน

>> กรกฎ จำเนียร

จบการศึกษา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) และศิลปศาสตรบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์)

ปัจจุบันทำงานในตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช สาขาที่เชี่ยวชาญ ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ การออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ นวัตกรรมสื่อสารเพื่อท้องถิ่น